

Naujienu Antroji Dalis

NR. 922

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXV METAI

Dienu skeveldros

Laiko srautas daug veidų ir veiksmų nuneša kažkur lyg bangos ežeruose. Nuneša ir kartais vėl parplukdo. Štai, noriu pasidalinti mintimis apie Untaniuką kupriuką. Nei jo gyvenimas didelis nei mažas. Bet pilkas kaip bitelės, ir pilkame paprastume jo jėga.

Kadaise vaikystėj teko kartu žaisti. Paskui keliai išsiskyrė, vėl susijė ir, regis, paskutinį kartą teko susidurti 1939 metų vasarą. Prieš pat karą. Diena buvo karšta, gulėjom ant Dysnų ežero kranto. Jis mane perkėlė per ežerą ir grįžti dar neskubėjo. Neskubėjau ir aš, iki traukinio buvo gera valanda.

Jo vardas apylinkėj įgarsėjo 1941 metais, kai Lietuva sukilo prieš okupaciją. Ties šiauliais sumuštos raudonosios armijos daliniai traukėsi į Gudiją. Visa paežerė buvo pilna kraujo pėdsakų. Skubėjo ir neperristi sužeistieji išvargę pilki kariai, juos sekė neatstojama dėlė dalinių politrukai.

Untaniukas pastoginėj drožinėjo grėblį ar tai ką kitą. Buvo tylus kaip visą savo amžėlį. Tylėjo, bet žiūrėjo. Keli raudonarmiečiai begerdami vandėnį užkalbino jį. Gal noris kartu pasitraukti. Untaniukas atsakė: "Pasiliksiu čia, savo žemėj". Kapitonas palingavo galva: "Ir čia reikės žmonių". Įvyko greitos dalybos. Raudonarmietis Untaniukui padavė keletą granatų. Untaniukas dar keletos paprašė. Gavo.

Dalinį sekė dalinys, ir Untaniukas prisirinko granatų kaip bulvių rudenį. Vakarop Dysnų ežero bangomis lingavo laivelis. Keleivis sakytum visą darbą paliko bangom. Bet ne. Kupriukas įrėsi kiek galėdamas greičiau. Po pusvalandžio Dūkšto sunkilėlių štabas gavo granatų. Tai Untaniuko parama sunkilėliams.

Kai vėl atėjo okupacija, Untaniukas dirbo kaip dirbęs. Čia žvejas, čia šiaip talkininkas. Neturėjo jis pilnų aruodų, bet ir alkanas nebuvo. Visai manėsi, ir visų mėgiamas.

1949 rudenį kažkas (pats įsitelkdamas) okupantui paskundė. Ir sribai gavo įsakymą pasielgti taip, kaip su tūkstančiais vadinamų buožių. Paskutinę minutę nematoma likimo ranka išvedė kupriuką iš namų. Dienos buvo baisios. Raudojo žmones, raudojo rūstūs...

Dar Vokietijoj teko teirautis. Jis nė nemanęs trauktis iš gimtosios paežerės. Bet pėdsakai gali sakyti, buvo dingę. Ir štai prieš mane ant stalo laiškas pažįstamo iš anapus. Trumpai drūtai: ... žuvo Vilniuje.

Kas? Kaip? Čia paprasta istorija: — reikėjo dingti iš namų, ir Untaniukas "dingo". Žiema, 1950 m., buvo labai aštri. Šalo laisvės kovotojai, šalo ir sribai. Vieną dieną iš lūpų į lūpas nuėjo žinia: — raugyklų rajone įvyko susišaudymas. Šūviai garsėjo beveik kiekvieną naktį, ir niekas neėmė į galvą. Pažįstamas per pažįstamą ir tai bijojo teirautis. Galį nukentėti už patį žingeidumą. Susišaudymas pasikartojo. NKVD apsupo raugyklų rajoną. Pasišaudė, ir grįžo baisi tylą, kuri tais metais gaubė Vilnių ir kraštą.

Mano pažįstamas susitiko savo draugą, kurs buvo sribas. Istorija paprasta ir pilka: — Kažkoks kupriukas sušaudytas kaip rėtis ir dar užsmeigtas ant baslio. Kur? Jokūbo Jasinskio gatvės gale buvusios Gordono kailių apdirbimo įmokės kieme. Kiti vyrai nežinomi ir nesužinotimi. atsitraukdami dingo naktį. Tik kupriukas sukliuvo. Kulkosvaidžių serija po serijos į už tvoros užkliuvusią kuprą. Dar spurdėsi kaip žuvis vandens netekus. Dar serija ir dar. Kiekvienas sribas papildomai iš automato. Kaip maišas sudribo žemėn žmogus. Buvo miręs. Stribų dalinio vadas prišokęs ėmė spardyti. Spardė kiekvienas kiek norėjo. Veido nei žymės neliko. Vienas sribas (vėliau pats pasikoręs) buvo iš Untaniuko apylinkių ir išspasakoję, gėdydamasis smurto. Nužudytas žmogus, tiksliau — masė sušalusios mėsos po vienos nakties dingio, kažkas pasinaudodamas naktimi žuvusįjį priglaudė. Po kelių mėnesių Neryje Vingio rajone žvejai išgriebė nepažįstamą žmogų. Išgriebė ir vėl paleido. Tais metais žmogus bijojo žmogaus, ypač dar gyvas negyvų. Neris išplaudavo bevvardžių, ir vėl priglobdavo.

Kuo čia ypatingas Partizanų ryšininko Untaniuko nutikimas? Daug tokių nutikimų buvo ir dar pasitaiko. Žūna ne vien vadai, žūna pilki artojai, žvejai, amatininkai. Žūna okupacijos niokojamas lietuvius. Vardan tos Lietuvos! Čia kyla klausimas: — ar mes stengiamės susekti jų pėdsakus? Kiekviena diena lyg pustomas smėlys užneša jų paprastos ir paprastume didvyriškos mirties bylą.

J. Cicėnas

CHICJIHUALCO. — Mokslininkai susidomėjo iškasenomis šitame Meksikos kaime. Vienas ūkininkas surado žemėje 23 pėdų ilgumo kaulą. Spėjama, kad tai jau seniai nebegyvenančios dramblių giminės kaulas.

Magdalena Stankūnienė "Apmąstymas" (Lino raizynys)

LIETUVA, UKRAINA IR SOV. SĄJUNGA

L. M.

Jau 25 metai kaip Lietuva rusų okupuota. Lietuviai, kaip ir kitos rusų pavergtos tautos, naikinami fiziniai ir tautiniai. Šiandien mūsų didžiausias priešas yra rusai — komunistai.

Daugumas lietuvių pabėgėlių tikėjo, kad Lietuvą išgelbės Vakarai: iš pradžių, kad tai padarys vokiečiai, o vėliau — Amerika. Jau praėjo 25 metai, turėjome labai nusivilti, net didžiausi "Vakarų" optimistai nutilo.

Šiandien gyvenimas daug pasikeitė. Iš pasaulio galybių tarpo išėjo Prancūzija, Anglija, Vokietija; Vokietija taip patvarkyta, kad be didesnio Europos sukrėtimo negali įsirikiuoti į stipriųjų valstybių sąstatą, nes padalinta ir visokiomis sutartimis aprėžta ir nuginkluota.

Šiandien Amerika, užimta Artimais Rytai Azijoje (Izraelis ir Arabai) ir Tolimaj Azijoje (Vietnamas, Korėja, Japonija). Europoje nori išlaikyti tik savo įtaką. Tos garsios anglų lygsvaros dėsnis — šiandien pradingo, t. y. Europoj neliko, kas galėtų sutramdyti rusų imperializmą.

Reikia pasakyti, kad šiandien gyvenimas labai pakitėjo. Vakarų karyškėiai draugai virto priešais, o priešai draugais. Šiandien atsirado naujos jėgos, kurios neduoda ramybės nei Amerikai nei Rusijai, t. y. Kinija, be to, rusiškasis — komunizmas, kuris pretendavo į pasaulio komunizmą internacionalizmą — suiro. Atsiskyrė Kinija, Jugoslavija, Albanija ir Rumunija; Čekoslovakijatik per jėgą priversta pripažinti rusiškąjį komunizmą, beveik visos užsienio komunistų partijos pradėjo prie-

šintis ir rusų komunistai pasiliko vieni su savo satelitais.

Sovietų Rusija susideda iš daugybės tautelių ir skirtingų kalbų; pusė jos gyventojų ne rusai. Oficialiai Sovietų sąjunga susideda iš 16 respublikų, didžiausi ir skaitlingiausi iš jų, išskyrus rusus — Ukraina. Paskutiniaisiais laikais spaudoje dažnai minimas Ukrainos vardas. Mums reikalinga giliau pažinti Ukrainą.

1917 ir 1918 metais nuvertus rusų carą, daug nerusiškų tautų sukilo, jų tarpe ukrainiečiai. Rusų komunistai suprato, kad be Ukrainos Rusija ir komunizmas tuojau pat žlugs, tad visas jėgas metė į Ukrainą. Ukrainiečiai nespėjo geriau persitvarkyti ir vėl buvo rusų užkariauti. Stalino laikais Ukrainos komunistai pradėjo tvarkytis, žiūrėdami savo krašto interesus. Tai nepatiko Stalinui, kuris padavė Chruščiovui reikalą "per tvarkyti". Visas Ukrainos politbiuras už šovinistinį nacionalizmą buvo pašalintas ir likviduotas, t. y. sušaudytas ir sudarytas iš Maskvos palankių žmonių su rusų padėjėjais, kurie faktiškai valdė kaip šiandien yra Lietuvoje. Taip pat kaimuose visi žmonės buvo nusistatę prieš rusus. Dėlto pravesta kolektyvizacija, kuri visai sunaikino ūkininkų luomą. Daug išžudė, daug ištremė į Sibirą. Apskaičiuojama, kad tuo laikotarpiu Ukrainoj sumažėjo 10 milijonų žmonių: 7 milijonai badu išmirė arba buvo nužudyti, 3 milijonai ištremta į Sibirą. Į Ukrainą atsiuntė rusus kolonistus. Jau Stalinui mirus Chruščiovas pasakė, kad Stalinas nepakentė

(Nukeita i 2 psl.)

LIETUVA, UKRAINA IR SOV. SAJUNGA

(Atkelta iš 1 mo puslapio)

ukrainiečių, juos visus norėjo išvežti į Sibirą, tik neturėjo tiek priemonių. Rusijos panslavitai dabar rusiški — komunistai tvirtina, kad ukrainiečiai esą tie patys rusai, anot jų "malorusai", bet ukrainiečiai griežtai neigia.

Kas gi yra ukrainiečiai ir Ukraina?

Ukraina yra Pietų Rytų Europoje, prie Juodosios Jūros. Joje gyvena apie 50 milijonų žmonių. Ukraina yra visos Sovietų Rusijos grūdų ir kitokių gėrybių aruodas. Prie Krivoj Rog yra geležies klodas apie 200 klm. ilgio, Doneco Baseina akmenis anglis, 65% viso ploto derlingiausias juodžemis, tik pakraščiais šiek tiek kalnų, miškų ir plokščiakalnių. Savo laiku Ukraina buvo ta vietovė, per kurią ėjo beveik visos tautos iš Azijos į Europą. Šeštame amžiuje prie Dniepro ir Karpatų gyveno 5 slavų tautelės: polianai, drevėnai, severiečiai, kurios susimaišė su anksčiau atkeliavusiomis tautelėmis. Anksčiau per Ukrainą nuo Kaspijos Jūros, Kaukazo ir Balkanų keliavo įvairiausių tautų, kurios vis ką nors palikdavo, kitos net pakartotinai grįždavo. Iš paliktų pėdsakų matyti, kad čia be slavų dar perėjo mongolai, polovcai, skitai, nečenėgai, gotai, totoriai, lietuviai, germanai, hunai (kurie savo tarpe turėjo įvairių kitų tautų, kaip antai bulgarus, vengrus). Grįžo atgal Gotų dalis, taip pat Gedimino - Vytauto laikais šiek tiek lietuvių. Ukraina tik 14—16 amž. pradėjo formotis į vienybę valstybę — tautą. Prieš tai buvo įvairių kalbų mišinys. 10 amž. iš Bizantijos per Serbiją ir Bulgariją atėjo suslavinta stačiatikių tikyba ir Kirilicos raštas; ją priėmė Kijevo kunigaikštija, o iš ten išsiplėtė po visą Ukrainą, Gudiją ir Maskvos kunigaikštiją. Greit užpuolė totoriai ir labai sunaikino Ukrainą ir Kijevo, bet lietuviai išvijo totorius ir valdė iki 16 amž., o vėliau užkariavo rusų caras Petras Didysis.

Ukrainų kalba skirtinga nuo rusų, taip pat labai skirtingi žmonių charakteriai. Ukraina su jos turtais prie geros ir protingos santvarkos galėtų būti turtingiausia ir stipriausia valstybė. Be Ukrainos rusai, ku-

rie nemoka tvarkytis, būtų nu-skurdusi valstybė. Ukrainiečiai tai gerai žino, kol kas priešinasi tik pasyviai, bet užtektų rusams isivelti į bet kokį konfliktą, pvz., su Kinija, Jugoslavija, Vokietija, ar dar su kuo nors, ir ukrainiečiai tuoj subrustų, nes, nežiūrint griežtos spaudos, ukrainiečių viltys atgauti laisvę neužgeso. Šiandien ukrainiečių pilnas pogrindis, nuolatiniai areštai neužstojina slaptų ukrainiečių patriotinių organizacijų. Ukraina suteikia Rusijai daug rūpesčių, net kinai įsivedė radio valandėlę ukrainiečių kalba ir ramina sukilti prieš rusus.

Ukrainoj gyvena apie 50 milijonų žmonių, iš kurių 40 milijonų ukrainiečių, 5 mil. rusų, pusė mil. vokiečių ir po mažiau lenkų, rumunų, gudų, bulgarų, vengrų, graikų, totorių ir kt. Sibire, anot pačių ukrainiečių, jų yra apie 10 mil.; vien prie Amūro ežero yra apie 2 mil. ukrainiečių, daugiausia tremiami prie Kinijos. Amerikoj yra apie 250,000, o Kanadoj virš 400,000, kurie po anglų ir prancūzų sudaro didžiausią mažumą.

Ukrainiečių galima rasti visur: nemaža Karaliaučiaus srityje, prie Uralo ir Kaspijos Jūros — vietoj ištremtųjų baškirų; prie Volgos — vietoj ištremtųjų vokiečių, Kaukaze — vietoj ištremtųjų čekėnų, ingušų. Mažiausias įtarimas, anot rusų, "šovinistiniu nacionalizmu" ir ukrainiečiai tremiami. Vietoj ištremtųjų gabenami rusai ir jų pagarsėjusios "Katiušos". Rusams Ukraina labai svarbi, kaip Čekoslovakijos pramonė, kuri dirba tik rusams. Ukrainos turtai eina tik rusams, o patiems ukrainiečiams nieko netenka.

Toks rusų pavergtų tautų plėšimas veda prie neapykantos.

Reikia giliau pažinti Sovietų vidaus gyvenimą, Ukrainą ir jos troškimus, surasti bendrų draugų, sėkmingiau kurti ateities planus.

Toks rusų pavergtų tautų plėšimas veda prie gilios neapykantos ir pastangų žūt-būt išsivaduoti. Dėlto reikia giliau pažinti ukrainiečius bei jų troškimus ir su bendrais likimo draugais bendrai kurti ateities planus.

ALFONSAS NAKAS

"VERGIJOS KRYŽKELIUOSE" BAISIAU, NEGU DANTĖS "PRAGARE"

Pastabos Stefanijos Rūkienės knyga perskaičius

"Nežinau, ar mokės laisvojo pasaulio žmogus sustoti prie šių mano minčių, susimąstyti ir jas suprasti. Nepergyvenusiam ir nemačiusiam tremtinių Golgotos labai sunku tuo patikėti".

"Vergijos kryžkeliuose" 402 psl.

Tikrai, patikėti labai sunku. Net ir pačiam metus anoje imperijoje išgyvenus. Patikėti sunku, kad 20-jo amžiaus vidury žmogus pasidarytų daug piktnis už laukinį, plėšrų žvėrį, kad sadizmas pasiektų neįsivaizduojamą laipsnį. Vargiai įmanoma būtų patikėti, jeigu autorė būtų čia pirmoji. Bet panašių istorijų skaitėme jau anksčiau. Kiti autoriai, bent dalinai, atskleidė vegetavimą, darbą ir mirtį Sibiro darbo stovyklose. Dar kiti rašė apie tardymus bei kankinimus bolševikų kalėjimuose. Stefanija Rūkienė mums parodo sovietinį Sibiro kolchozą. Vietų, apie kurios baisybes patstent nepargyvenęs, nė Dantė nebūtų ištekęs fantazijos...

Stambų, beveik puspenkto šimto puslapių dienoraštinį veikalą autorė pradeda trumpu prologu apie praeities Lietuvą. Tai tartum gražus sekundės sapnas, prieš pabundant ilgai, tamsiai beteisio vergo dienai. Knyga suskirstoma į šešius pagrindinius skyrius: Pirmasis bolševikmetis, Traukiniai rieda mirtin, Kelionė Sibiro upėmis, Gyvenimas Sibiro kolchozuose, Su dalgiu Sibire ir Piūklų daina taigoje. Šie skyriai subyra į bene 124 poskyrius.

Kas primiršo baisiųjų birželių prasmę, kas vieton eiti į jų minėjimus dabar pasirenka pikniką su alumi ledo dėžėse, su škotiška degtine ir keptom antim, tas gal kiek prislopins apetitą piknikauti, kai paskaitys "Vergijos kryžkeliuose" skyrių Traukiniai rieda mirtin. Ir kam apsunksa aštuonių darbo valandų diena Amerikos fabrike bei įstaigoje, vis kas pusvalandį prie kavos, vaisvandenių, saldinių bei sumuštinų automaty belakstant, tai tegu pabando suprasti Sibiro vergo darbo dieną kolchoze.

Patį klaidžiausia knygos vieta man buvo autorės pasiruošimas eiti keletai mėnesių kirsti miško, beveik visiškai neturint maisto. Viskas, ką ji tiems baisesiems mėnesiams galėjo pasiimti, tai maišiuokas sušaldytos bulvių košės kamuoliukai. Tie bulviniai gumulėliai nebuvo paskaninti nei druska, nei svogūnu, nei miltais. Ir išvis jų buvo tiek maža, kad už kelių dienų jau pritrūko. Jeigu ne pati autorė rašytų, tai manytume, kad šitaip "maistu apsirūpinusi" moteris už savaitės jau turėjo taigoje kristi. Panašių vietų, kur badas žiūrėjo į akis, kur badas rietė į krūvą, kur badas vertė misti žolėmis ir kedrų kankorėžiais, kur badas vertė valgyti arklį dvėseliu, kur badas vertė vogti iš arklų pašarą, kur badas spyrė, po darbo normos miške, kitą normą atidirbti kiržakams, kur badas

išmokė valgyti sušalusias bulves ir šakniavaisius — turnepus, tartum geriausius skanėstus ("kurių mūsų kiaulės Lietuvoje neėstų"). Visa tai kolchoze, kuriame žemė labai derlinga, kuriame rugiai iš dirvų virsta, ir žirniai, ir kitoks javas. Ar bereikia didesnio žmogaus nužmoginimo?

Ne, dar ne viskas. Kur nuolatiniai varovų plūdimai, keikimai, niekinimai? Kur priminimai, jog "dabar karas ir reikia dirbti dieną naktį dėl pergalės?" Kur (o, dievai!) tris naktis versta, plūdus ir šantažavus, išveikalavimas pasižadėti mokėti kelių šimtų rublių obligacijas valdžiai? Pinigų, kurių niekad neturėjo ir neturės, bet už kurių neatidavimą vėliau viskas baigsis kalėjimu?

Autorė čia nerašo baikų ir pasakėlių. Ji rašo tikrą baisų gyvenimą. Su vietovių pavadinimais, su pavardėmis. Apčiuopiamos ir laiko sąvokos, nors tikslų dienų pavadinimų kaip ir nėra. Orientuojamės iš metų laikų; mėnesių vardų, iš Kalėdų paminėjimo. Žinoma, autorė įvykius apipina stiliaus puošmenimis, lyriškais gamtos aprašymais, kandžiu humoru. Bet vėl ir vėl grįžta. Baisių kasdienybę, į neišbrendamus vargus Malinovkos kolchoze - baloje. Nors bepasakodama vietomis ji padaro ekskursiją keletą metų priekin, bet visas pilnai aprašomasis laikotarpis teuzima tik nepilnus dvejus metus. Ir per tą trumpą laiką, vien mažame jos žinojimo akiraty, Malinovkoje bei viename kitame artimesniame kolchoze, išmiršta visa eilė silpnesnių lietuvių tremtinių.

Vietomis autorės užrašuose prasiveržia svajinga grynai beletristinė gaida. Kaip šičia, prisiminus paliktą tėvynę:

"Graži ir skambanti Lietuvos sekmadienio popietė. Vaziuoju svečiuosna. Tėviškės laukai aidi sparnuočių sutartinėmis, o padūmavę toliai užburton pasakų šalin kviečiai. Nejučiomis prisiartini prie medžiuose skendinės sodybos. Pasigirsta daina, kuri liejasi pro seklyčios langus, atsimuša žaliuose gojuose ir nubanguoja vilnįjančiais rugių luakais". (111 psl).

Arba apie taigą:

"...Milžiniškų medžių viršūnėse nuolat girdisi paslaptingas ošimas. Tai amžina pasaka taigų gyventojams ir paslaptinoms girių dvasioms; tai himnas viliūgams miškų dievėliams, kurie nusivilioję žmogų į tamsius ir neišeinamus tankumynus, dažnai minkštuose samanų pataluose ir numarina.

(Nukelta į 3 psį.)

Gyvai perkamas

Povilo Laurinavičiaus romanas

BE DRUSKOS

Kieti viršeliai — \$4.00, minkšti — \$3.50. 404 puslapiai.

Laurinavičiaus kūrinys sukėlė didelio susidomėjimo. Knygoje kelia aštrias gyvo gyvenimo problemas. Puikūs Lietuvos vaizdai, gyvi pasikalbėjimai, skaudžios tikrovės problemos.

Romaną galima įsigyti arba užsisakyti NAUJIENOSE.

Prašome siųsti čekį arba Money Orderį tokiu adresu: NAUJIENOS, 1739 So. Halsted St., Chicago, Illinois 60608.

VERGIJOS KRYŽKELIUOSE BAIŠIAU...

(Atkelta iš 2-ro psl.)

Neveltui mūsų prosenelių tikėta miškų dvasiomis ir miškiniais, nes tas paslaptingas lapų šiušenimas, ta girtos gaudesio simfonija, pavirsta į mistišką amžinai žaliuojančių taigų muziką, rodo, suprantą kiekvieno tremtinio sielą ir siūnčia atodūsius tos didybės Kūrėjui, maldaudama laisvės". (201 psl.).

Apie poilsį kulistane, taigos pakraštį:

"Ramiai man prabėgo laikas kulistane. Gera buvo, nes ausys pailsėjo nuo šlykščių prižiūrėtojų keiksmų. Taigos ošimas mus ramino ir liūliavo tyliausiais vakarais, žiogų armijos savo smuikeliais grojo vasaros uvertiūras, o varlių kurkimas nešė mus Morfijaus pasakų šalin..." (249 psl.).

Glostydama į Sibirą atsivežtus rugius, kurie vėliau padės jai atsigtinti nuo bado, medituoja:

"...Rodos jaučiu Lietuvos derlingų dirvų kvapą. Matau tėviškės laukus, nuklotus aksominų rugelių želmenų kilimu. Regiu plačias žiemkentelių dirvas, vilnijančias nuo švelnaus vasaros vėjo. Girdžiu, kaip šnara palinkusios auksinės varpos ir meldžiasį gamtos Kūrėjui, o savo šeimnininkui duonutės pasaką seka..." (272 psl.).

Tokių vietų knygoje labai daug.

Neretai autorė operuoja ir taikliomis kandžiomis užuominomis, tai švelnia, graudumu atsiduodančia satyra (nežinau, čia juoktis ar liūsti?), tai karčių sarkazmu. Tokių vietų knygoje irgi begalės, kai kur net iki perdėjimo. Apie perdėjimus kiek vėliau. Dabar, štai, keletas pavyzdžių:

"Neilgai komunistiniai agitatoriai važinėjo klebono mašina. Kartą, girti grįždami iš Degučių, movė į telefono stulpą ir automobilį sudaužė, tik gaila, kad nė vienas raudonasis neužsimušė". (28 psl.).

"...Pagaliau atvirai pasisakė, kad tikrai bus karas su vokiečiais, ir 'mes Berlyne iškelsime raudoną vėliavą'. Grįžusi viską papasakojau vyrui. Šis šyptelėjo ir pasakė:

— Š... jie iškels Berlyne!

O vis dėlto iškėlė". (47 psl.).

"Vyrų ešalonas į Novosibirską atėjo kiek anksčiau. Jais NKVD stropiai rūpinosi. Atsargiai su imtiniais. Jie ir vagonuose užkalti gali nuverstį sovietinę santvarką, kurioje 'taip laisvai alsuoja žmonės'". (108 psl.).

"...Iki geležinkelio ir didesnio miesto Tomsko pustrečio šimto kilometrų. Jei kelionėje kas nors dar puse lūpų prasitaravo apie pabėgimą iš Sibiro, tai dabar reikia viską pamiršti, nes aplinkuma padūkusiai nepalan-ki lakstymams". (158 psl.).

"...Visi dabar pagalvos, kad spintos tikrai nereikalingos, ir yra tik turtuolių išmislas. Tą ir aš tvirtinu ir pritariu bolševiki-

kams, kad be maišo nėra sovietiško gyvenimo". (161 psl.).

"...Tokia jau bolševikinė tvarka, jeigu jautis veža vežimą, tai ne ponija ir karvė. Čia visi sulyginti, išauklėti, susipratę ir niekas nenori prasi-lenkti su 'žmogiškiausios' sovietinės konstitucijos nuostatais..." "...Ėdrinėja karvutės sausa ir iškašėjusia žolę ir niekam nesiskundžia. Sumaurosi smarkiau ir jau gali apkaltinti..." (240 psl.).

"Jau pamiršome žodžius: neskanu, nemėgstu, nenoriu. Jei akmenėliai būtų maistingi, tai ir juos tremtiniai sugrauztų. Deja, šioje apylinkėje ir jų visai nėra" (329 psl.).

"...Man vis atrodė, kad karvutei labai šalta, nes buvo visa apšarmojusi. Ausų gal nenusals, nes šeimnininkė iš vakaro jas ištepė traktorine alyva, kurią šeimnininkas nukombinavo mašinų traktorių stotyje. Karvytės tešmuo, kad nemaskatuotų ir neapsaltų, subandažuotas. Tai vis nauji, moderniški sovietinių laikų išradimai" (399 psl.).

"...Kas žino, ar daug ši naktis karvutei suteikė džiaugsmo, kai ji turi lygias teises su jaučiu?" (400 psl., karvutei attempus vežimą malkų, visą naktį autorės ir jos šeimnininko kirstų).

"...Taip ir šoka penkios bobos su dalbomis aplink medį — tai sovietiškas buldozeris." (427 psl.).

"Netrukus išgirstame 'obieda' — pietūs. Visi renkasi prie laužo. Kiekvienas ima savo maišiuką. Rūpestingai jį atsiriša ir smalsiai žiūri vidun, tarytum norėtų vietoje bulvės rasti kiaušinį". (427 psl.).

Knygoje yra daug graudžių, daug šiurpių pasakojimų. Kai j juos įsigilini, sunku sulaikyti ašaras: atsiskyrimas nuo trejų metų dukrelės, vaizdai tvankiuose gyvulinuose vagonuose, vaikų, senelių, o ir labai sveikų tautiečių mirtys iš bado. Turėčiau cituoti, cituoti ir galo nebūtų. Užtat nuo tų visų baisybės citatų susilaikysiu. Dienraščio skaitytojas galės pats viską susirasti knygos puslapiuose.

Verta pakalbėti ir apie knygos neigiamybes. Pirmiausia, kai kurių dalykų kartojimais: kad visa Narymo sritis yra baloje ir kad Malinovkos kolchoze vanduo ir purvas; kad didelis trūkumas druskos; kad pagrindinis kolchozininko maistas ten yra bulvė; kad visi kolchozininkai ir ypač jų varovai bei enkavedistai labai keikia; kad Sibiro rugiai (grūdai) mažesni už lietuviškus. Ir eilė kitų dalykų, kurių čia nebeįvardiju. Žinome, kad tie kartojami ir kartojami dalykai autorės buvo giliai išgyventi ir atskirus epizodus atkuriant vėl ir vėl užrašyti. Bet iš knygos, kai jau viskas buvo surinkta krūvon, reikėjo juos išrankioti ir išmesti, paliekant visų po vieną - kitą pavyzdį. Tie visi kartojimais vietomis atlie-

kami tiesiog žodis žodiu. Stebiuosi, kaip autorės neįspėjo žmonės, kurie skaitė ruošiamos knygos manuskriptą?

Antra neigiamybė, tai eilės šiurpą keliančių gyvenimo liudijimų atskiedimas bolševikinių laisvių, konstitucijos, nemokamo gydymo įstatymo ir kitų popierinių "gerovių" primimiu. Kitaip sakant, kur autorė baises dalykus aprašiusi, net pavardėmis ir geografinėmis vietomis parėmusi, bando dar pabaisinti visokių bolševikinių popierinių "laisvių" primimiu, tai efektas gaunasi visai priešingas. Norisi čia šaukti: gana, statykit tašką, leiskit skaitytojui pabūt su ta naturalia (ir kartu vargiai įsivaizduojama!) klaikuma, nedarykite išvadų, nekramtykite mums paduoto sprangaus kėsnio! Ne man vienam šios neigiamybės į akis krito. Prieš pastabas čia rašydamas paklausiau kitą asmenį, knygą neseniai perskaičiusi, kaip jam patiko. Pradėjęs savo įspūdžius pasakoti, jis užkliuvo ir už čia iškeltų neigiamybių. Užkliuvo man savo nuomonės visiškai nepareiškus. Antrą dalį leisdama, autorė turėtų minimų pastabų paboti.

Man labai keista, kad vienas profesorius, šią knygą aptardamas, neigiamu dalyku radęs pirmuosius apie 80 puslapių, kurie, esą, nesiderina prie bendro turinio. Tokį teigimą laikanu tikru nesusipratimu. Mano nuomone, autorė labai gerai padarė, aprašydama ir pirmąjį bolševikmetį Lietuvoje. Ji gi nebuvo užsiangažavusi rašyti Sibiro istorijos, kultūropolitikos ir geografijos vadovėlių. Ji rašė apie savo ir kartu mūsų tautos dalies Golgotos kelią, apie vergijos kryžkelius. Tie vergijos kryžkeliai ne su Sibiru prasidėjo, o su sovietinių tankų amaru į mūsų Žemę. Jeigu nuo 1940 metų birželio vidurio iki 1941 metų birželio vidurio lietuvis dar duonos ir drabužio nestokojo, tai dvasinė vergija jau klestėjo. Nuo pat pirmos oku-

pacijos minutės! Gerai, labai, gerai, kad autorė nuo čia, o ne nuo atvažiavimo į Malinovką pradeda.

Antroje dalyje pageidautume ir visų knygoje minimų asmenų vardyno - indekso. Labai gaila, kad "Vergijos kryžkeliuose" tokio vardyno neturi. Pageidautume ir visų poskyrių sąrašo knygos gale — "turinyje". Šitai būtų daug lengviau norimą poskyrį susirasti. Pageidautume ir autorės pasisakymo, kaip jai pavyko dieno-raštį rašyti, bei kaip pavyko į laisvąjį pasaulį savo užrašus perkelti. Jeigu, žinoma, tai nėra surišta su "karine paslaptim", t. y. jei nutylėjimas reikalingas ateities panašių liudytų raštų perkėlimui.

Ši knyga, truputį pataisius, turi būti išversta į visas kultūringo pasaulio kalbas. Į visas, įskaitant ir rusų. Ji yra neabejotinas dokumentas ateities Niurnbergui. Nesvarbu, už kiekos metų Maskvos tironai bus teisiami.

Šia proga vėl noriu atkreipti mūsų kalbininkų dėmesį. Dėl žodžio — TREMTINYS. Tą klausimą praėity jau yra judinęs ne vienas, įskaitant ir čia rašančiąjį. Atrodo, kad kalbininkai mus, pabėgėlius, yra linkę lengva širdimi įrikiuoti į Tremtinių kategoriją. Šį žodį čia labai pamėgo politikai, poetai ir žurnalistai. Bet mums lygintis su Stefanijos Rūkienės aprašomais tremtiniais yra šventvagystė. Vadintis tremtiniais mums, reikiama piktžodžiauti. Nesvarbu, kad gerai savo darbą žinąs kalbininkas ir dešimtį kartų įrodys, jog mes į tą žodžio kategoriją tinkame. Reikia skaityti su aplinkybėmis, su epochos sąvokomis. Kai gimė žodis tremtinys, tai dar nebuvo gimęs Džiugošvilis. Dabar tremtinys, kokį sukūrė "modernusis" Sibiras, yra kankinio sinonimas. Tremtinių, taigi ir kankinių vardas yra

(Nukelta į 4 psl.)

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdraus-tiams nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda GYVY-bės apdraudą ir ligos pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIE-NIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment In-surance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudos tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asme-nims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudos mokeskis \$2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijū. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

Iki šio meto tikrai moterys nešiojosi rankinukus, bet dabar jau juos nešiojasi ir vyrai. Paveiksle matome brita ir vokiečių, nešiojanti pakabintus rankinukus. Viduryje esantis paveikslas parodo, kad panašius krepšius vyrai nešiojosi senais graikų laikais.

KAZYS SRUOGA, PH. D.

PROTO LIGŲ GYDYMAS PSICHINĖS ANALIZĖS PAGALBA

Psichinė analizė, iš esmės sakant, yra žmogaus proto ir dvasios ištyrimas diagnozės ir gydymo tikslu. Daugumas žmonių yra girdėję apie psichinę analizę įvairių dalykų. Buvo girdėję apie būtiną minkštastuosio naudojimą analizės metu, apie ilgą gydymo laiką (2-3 metus), apie brangią gydymo kainą. Yra girdėję ir tokių dalykų, kad analizuojamas ligonis (ar ligonė) turi išimtyti į savo gydytoją-analizuotoją arba jo labai neapkęsti, — priešingu atveju gydymas nebus sėkmingas. Yra girdėję nemažą juokingų ar net negerų dalykų (teismo bylos). Tokios kalbos turi šiek tiek pagrindo, bet tai nėra psichinės analizės esmė.

Psichinės analizės tėvas yra Zigmąs Freudas, gimęs 1856 m. mažame Austrijos miestelyje, žydų šeimoje. Persikėlęs į Vieną (Austrijos sostinę), Freudas studijavo, vėliau praktikavo mediciną ir pagaliau profesoriavo Vienos universitete. Ten jis buvo vienų labai giriamas ir garbinamas, — kitų išjuokiamas ir niekinamas. Gyveno jis gan ilgai (per 80 metų) ir mirė Anglijoje, kur jis buvo nuvykęs, vengdamas Hitlerio persekiojimų. Paskutiniaisiais savo gyvenimo metais dėl ligos jau nebegalėjo kalbėti — tik rašė. Mirė veido vėžiu. Įdomi, nors ir pašalinė smulkmena. Freudas surado, kad Maižiešius buvo ne žydas, bet arabas . . .

VERGIJOS KRYŽKELIUOSE BAIŠIAU...

(Atkelta iš 3-čio psl.)

šventas ir jį reikia minėti su ypatinga pagarba.

Vadinkimės politiniais emigrantais, jeigu nenorime vadintis pabėgėliais. Pabėgėlis nuo Stalino, žinoma, irgi neužtarnauja nei paniekos, nei pašalpos. Juk buvo bėgama nuo tikros mirties ir nuo baisesnės už mirtį nelaimės — nuo Sibiro tremties. O nuo mirties bėgti, mirties saugotis, skalina visos civilinės bei bažnytinės teisės. Jei čia pasiūlyti pavadinimai nepatinka, galime išsigalvoti dar keletą naujadarų ir vieną iš jų įteisinti. Tik dėl Dievo meilės, nesivadinkime tremtiniais! Nes mes, dauguma mūsų, kurie Maskvai vėl artinantis prie Vilniaus pasitraukėme į Vakarų, neiškentėjome nei šimtosios dalies to, ką iškentėjo, ką ir dabar dar tebekentia Sibiro Tremtiniai iš Maskvos "malonės".

Baigiant tenka pagirti knygos techniską pusę, svarus, aiškus šriftas. Nepaprastai mažai

korektūros klaidų. Stiprus prisimas į žalia drobe aprauktus viršelius.

Knygos pavadinimas ir autorės pavardė įrašyta aukso raidėmis. Aplankas baltos ir šviesiai mėlynos spalvų, gal kiek per linksmas baisyam knygos turiniui, lyg primenąs Kalėdų pasakos vaizdelį. Tik geriau patėmijęs įžiūri taigos pakraštį, sniege skęstančius barakus, sargybos bokštą.

Stefanija Rūkienė. "Vergijos kryžkeliuose". Sibiro tremties užrašai. I dalis, 443 psl. Leidėjas: Vilties Draugijos Leidykla. Mecenatas dr. Juozas Dauparas. Viršelio aplankas — Algis Muliolis. Teksto iliustracijos — Vida Stankuvienė. Technikinė priežiūra — Aleksas Laikūnas. Teksto rinkimas ir laužymas — Henrikas Macijauskas. Spaudė Galinda Press, Inc., Cleveland, Ohio. Tiražas — 1,500 egz. Kaina 5 dol., kietais viršeliais 6 dol.

Apie psichinę analizę yra šimtai knygų ir tūkstančiai straipsnių. Ir vis dar teberašoma. Čia mėginsiu išskirti tik keletą jos pagrindinių bruožų. Psichinė analizė remiasi ta teorija, kuri sako, kad žmogaus elgesį ir jo išorinius veiksmus apsprendžia jo sąsąmonėje vykstantieji procesai.

Iš tos teorijos seka, kad norėdami sužinoti kodėl žmogus vienaip ar kitaip elgiasi, o svarbiausia, — norėdami to žmogaus elgesį pakeisti (pataisyti), privalome sugebėti sužinoti, kokie veiksmai vyksta ar vyko to asmens sąsąmonėje. Tai psichinės analizės pagrindas.

Antras tos pačios analizės dėsnis yra tas, kad žmogus gali (ir dažniausia nori) sau ar visuomenei nepriimtinius savo geismus nuslopinti, užmiršti, — nustumti į sąsąmonę. Kitaip sakant, asmuo jau nebežino tų nuslopintųjų geismų, bet jie (geismai) tebeveikia ar bent tebeglūdi to žmogaus sąsąmonėje ("paruoštyje") ir kiekvieną momentą gali būti atgaivinti ir išskirti atgal į sąsąmoningą paviršių. Iš to ir seka, kad norėdami suprasti žmogaus protą ir jo dvasią, turime sugebėti išaiškinti, kas vyksta ar vyko žmogaus sąsąmonėje, tuos procesus suprasti ir teisingai jų prosmę išaiškinti.

Kaip tatau padaryti?

Psichinė analizė surado naują prieš tai medicinoje nevertotą diagnozavimo ir gydymo būdą, vadinamą "laisvą analizuotojo (gydytojo) bendravimą su jo ligoniu".

Kas gi tai yra tas "laisvas bendravimas"?

Labai trumpai ir labai supaprastintai galima būtų taip pasakyti: gydytojas-analizuotojas neklausinėja ir netyrinėja sistematinei ar kaip nors planingai. Analizuojamasis (ligonis) pats kalba ir sako, kas tik jam į galvą tuo metu ateina. Ligonis jaučiasi visai laisvas, niekuo nesuvaržytas, — jis netgi nemato savo gydytojo-analizuotojo, nes guli ant minkštastuosio, kad nematytų gydytojo. Analizuotojas, bent išoriniai, atrodo gan pasyvus. Fak-

tiškai jis atlieka svarbias gydymo funkcijas. Jis labai atydziai klausia, ką ligonis sako. Analizuotojo sunkiausias uždavinys suprasti ir teisingai išaiškinti ligonio jausmus, pergyvenimus ir visą jo dvasios stovį. Analizuotojas paprastai nemokina paciento, neduoda jam patarimų. Iš analizuotojo aiškinimų pats ligonis nusprendžia, ko jam trūksta ir ką jis turi daryti.

Žinoma, analizuotojas gali raminti ligonį ar duoti jam vilčių. Tai gali būti ligoniui naudinga. Bet manoma, kad tai tik laikina pagalba ligoniui. Tikras pasveikimas ateina tada, kai ligonis pats gali apsispręsti. Iš čia suprantama, kad analizuotojas turi būti giliai išmokslingas ir turįs pakankamai praktiško patyrimo. Priešingu atveju gali ligonio padėti pabloginti ar net padaryti neapgydomą. Analizuotojas turi stebėti ir suprasti ne tik tai, ką ligonis sako, bet ir tai, ko jis nesako — kas jam netyčia prasprunka iš sąsąmonės, liežuviui "paslidus". Labai svarbus įrankis — ligonio sapnai. Freudas tatau ypatingai pabrėžė, sakydamas, kad sapnai yra "karališkas kelias" į ligonio dvasios pažinimą. (Plačiau apie tai žurnale "Basic Psychiatric Concepts" 485 psl.).

Kalbėdami apie psichinę analizę ir jos tėvą Freudą, turime nepamiršti dviejų būdingų dalykų, kurie daugiausia kritikos ar net priekaištų yra sukėlę. Būtent. Freudas labai išskėlė seksualinių pojūčių reikšmę ne tik visam žmogaus organizmui, bet ir jo dvasiai. Freudas sakė, kad kūniškas seksualinis sąlytis yra tik dalis asmens seksualinio pergyvenimo. Ypatingai jis nurodė į kai kurias seksualinių jausmų nuslopinimo neigiamas pasekas. Freudas taip pat išskėlė didelį vaidmenį žmogaus dvasios sveikatai vaikystės nesąsąmoningo seksuališko (Edipo teorija — apie tai jau buvo "Naujieiose" 1968 m. bal. 15 d. rašyta straipsnyje "Šeimos trikampis"). Šitie du Freudo tvirtinimai — teorijos sukėlė neatlaidžią kritiką, gal net pyktį, įniršimą. Bet iki šiol nei vienas nei kitas tvirtinimas nėra gyvenimo praktikos atmetas.

Tiesa, psichinės analizės ekspertai atvirai pripažįsta (žiūr. 1968 m. balandžio mėn. "Psychiatric Quarterly"), kad psichinės analizės populiarumas medicinos gydytojų ir visuomenės tarpe yra gerokai sumažėjęs šiuo metu. Nebėra to entuziazmo ir pasitikėjimo, kurs viešpatavo prieš 15-20 metų, ypačiai tuojau po antrojo pasaulinio karo pabaigos. Jaučiamas nemažas atvėsimas ir girdima gan aštri kritika. Ta kritika yra pasinėšusi griauti patį svarbiausį psichinės analizės pagrindą. Būtent: griežtai neigia sąsąmoninių procesų buvimą ir jų įtaką žmogaus elgesiui ir jo veiksmams. Į tokią kritiką atsikertama, kad buvimą, be kitko, rodo ir to-

JĖZUITŲ "LAIŠKAI LIETUVIAMS" BARA "DRAUGA" IR "DARBININKA"

Jėzuitų leidžiamame "Laiškai lietuviams" š. m. sausio mėnesio žurnale Arūnas Liulevičius straipsnyje "Įtampa lietuvių parapijoje", smulkiai aprašo praėjusiais metais buvusį ginčą su Mergelės Marijos Gimimo parapijos (Marquette Parke) klebonu prelatu Viktoru Černiausku ir einančiųjų prie pirmos komunijos vaikų tėvais. Iš viso prie pirmos komunijos ėjo 72 vaikai. Iš jų 60 vaikų lankė lituanistikos mokyklą. Kiti 12 taip pat lietuvių kilmės. 41 tėvas pasirašė prašymą, kad klebonas pirmosios komunijos proga laikytų pamaldas lietuviškai. Jų prašymas buvo atmestas. Po to pas kleboną lankėsi lituanistikos mokyklos tėvų komiteto atstovai A. Kulys ir J. Derenčius. Klebonas ir jų prašymą atmetė. Lankėsi dar pas kleboną vaikų tėvai ir bendruomenės atstovai: E. Ambrozaitienė, I. Kazlauskas, dr. J. Kizys, P. Narutis, A. Rukšėnas, dr. V. Šaulys, J. Vaičiūnas. Ir šie pas kleboną nieko nelaimėjo. Atsilankė ir Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacijos pirmininkas K. Kleiva, A. Dzirvonas ir dr. P. Jokubka. Rezultatas: "Vos tik delegacija paprašė vaikams mišių lietuvių kalba, klebonas nutraukė pokalbį ir išėjo. Delegacija dar dvidešimt minučių laukė svečių kambaryje, iki kol galop paaiškėjo, kad klebonas nežada grįžti atsiveikinti".

Dar buvo kreiptasi į Romos įstaigas ir į Lietuvos atstovą prie Vatikano ir iš ten: "Iš Vatikano gautas nedaug sakantis atsakymas". Pagaliau kreipėsi ir į kardinolą Cody įstaigą. Kardinolas tuo metu buvo išvykęs į Romą. Jo sekretorius kunigas

Franzone tik nusistebėjo, kad lietuviai dar nori lietuviškai melstis.

Tuomet vaikų tėvai negavę pas kleboną salės, rinkosi "Gintaro" užeigoje ir tarėsi. Rezultate vaikai ėjo prie pirmos komunijos, o tėvai ar artimieji protesto ženklai, pikietavo kleboną Viktorą Černiauską, su juodomis, lyg gedulo atveju, vėliavomis. Aišku, pirmos komunijos proga buvo melstasi angliškai.

Toliau Arūnas Liulevičius aprašęs žmonių nuotaikas, pozicijos bei opozicijos leistinus ar neleistinus veiksmelius, pažymėjęs, kad apie šį įvykį yra rašę anglų kalba vietiniai laikraščiai. "Naujienose" plačiai visą tai aprašęs J. Vaičiūnas, "Dirvoje" B. Drungienė, meta stiprą kaltinimą marijonų leidžiamam "Draugui" ir pranciškonų — "Darbininkui". "Pagrindinis dabartinės situacijos trūkumas yra: neturim "viešosios opinijos" lietuvių katalikų tarpe. Klausimai, kurie kelia gyvybinius rūpesčius katalikų bendruomenėje, neranda vietos katalikų spaudoje. Štai ir šiuo pirmosios komunijos atveju nei "Draugas", nei "Darbininkas" neatspausdino nei žinios, nei straipsnio, nei laiško. Darosi baugu, kad susirišimas su oficialiomis bažnytinėmis organizacijomis katalikų spaudą paraližuoja kaip tik tais momentais, kai ji ką nors galėtų padėti. Ko verta yra mūsų spauda, jei ji tyli kaip tik tais klausimais, kurie mums drasko? Ar katalikiškos — ir bendrai krikščioniškos — spaudos uždavinys nėra kaip tik parodyti, kad galime vieni su kitais kalbėti tikrai rū-

kie kasdieniai reiškiniai: sapnai, jų priežastys ir pasekmės. Staigūs "prasitarimai" (liežuviui paslidus) ir netikėtas keistas žmogaus elgesys. Mintys ir idėjos, kurios žmogų be paliovos kankina ir asmuo niekaip negali jų atskrityti. Arba vėl visai be matomos priežasties staigių geismų ir polėkių atsiradimas.

Tačiau lieka svarbus klausimas, iš kurgi atsirado tas "atvėsimas" psichinės analizės atžvilgiu? Kodėl?

Sakoma, kad buvęs per didelis entuziazmas, per daug laukta ir tikėtasi iš psichinės analizės. Kai nepagrįstos viltys neįsikūnijo, atėjo nusivylimas, nors ir be tikro pagrindo. Dar nurodoma, kad psichinės analizės "žydėjimo" laiką daug žmonių metėsi į tos profesijos darbą, nors nebuvo kompetentingi, kartais net ne visai sąžiningi ir tuo būdu pažemino psichinės analizės tikrąją vertę. Atsirado taip pat ir rimti "konkurentai" psichinei analizei. Pirmučiausia tai psichiatriniai vaistai, kurie, vaizdžiau tariant, sukėlė "revoliuciją" proto ligų gydymo srityje. Ir dar svar-

biau. Atsirado kiti psichologiniai būdai proto ligų ligonius gydyti. Štai stambus pavyzdys. Šiuo laiku labai garsėja "Grupinė tarpveiksminė analizė", kurią sukūrė žymus San Francisco psichiatras Dr. Eric Berne (žiūr. jo knygą "Transactional analysis in group-psychotherapy"). Ji dabar yra gausiai paplitusi tarp Kalifornijos proto ligų ligoninių, kalėjimų, laivyno gydymo įstaigų ir panašiai. (žiūr. Roche Report "Frontiers of Hospital Psychiatry, 1965, lapkr. mėn.)

Ir vis dėlto tte naujieji psichologiniai proto ligų gydymo būdai ir priemonės dažniausiai vienu ar kitu būdu, tiesiogiai ar netiesiogiai, perima kai kuriuos elementus iš klasikinės (Freudo sukurtos) proto analizės sistemos. O be to, yra nustatyta, kad kai kurioms neurozėms rūšims iki šio laiko pati gariausioji gydymo priemonė yra psichinė analizė. Todėl ir atrodo, kad kiekvienas iš mūsų turi bent šiek tiek žinoti apie psichinę analizę, ypačiai gyvenant aukštos kultūros ir civilizacijos kraštuose, kur, spėjama, proto ligoms kilti atsiranda vis daugiau priežasčių.

LOVELY LEGS—
in fact, they were
voted the loveliest
in Britain—are
displayed by Nina
Scott, an English
housewife who has
stepped into a
new career as a
stocking model.

Specialistai nustatė, kad Anglijoje gražiausias kojas turi namų šeimininkė Nina Scott. Iki šio meto ši ištekėjusi moteris nežinojo, ką namie veikti, o dabar ji jau modeliuoja geriausias britų gaminamas kojines.

Kalifornijai 200 metų kai pradėjo dirbti vynu

San Francisco. Šią vasarą liepos 16 d. sueina 200 metų,

pimais klausimais, vienas kito nepažeisdami?"

Šiame klausime jėzuitai tikrai lietuviškai pasielgė, gindami lietuvių reikalus. Už tai jiems reikėtų didelis lietuviškas "ačiū" pasakyti.

Iš kitos pusės, tokiems ar panašioms dalykėliams atsiradus, jėzuitai turėtų ne po įvykusio fakto, bet tuoj pat imtis įmanomų priemonių lietuvių teisėtus reikalavimus palaikyti. Būtų daug efektingiau ir lietuvių bei naudingiau. Sėkmės jėzuitams.

Stasys Juškėnas

kai Kalifornijoje buvo įdiegtas pirmasis vynuogių diegas ir per tą laiką vyno pramonė tiek išsivystė, jog Kalifornijos vynu gamintojai per metus jau eksportuoja iki 150 milijonų gallonų vyno, uždirba apie 700 milijonų dolerių ir duoda darbą apie 111,000 žmonių.

Lygiai prieš 200 metų tūlas vienuolis pamokslininkas misio-nierius pranciškonas Ingleras Serra 1769 m. liepos 16 d. savo naujai įsteigtoje San Diego misijoj pasodino keletą ar daugiau vynuodėlių daigų. Daigams vešliai prigijus ir pasirodžius pirmiems vaisiams, prasi-dėjo susidomėjimas, ir šian-dien visa Kalifornija yra popu-liariausia masinės vyno pramonės valstybė JAV-bėse.

VELYKINĖS DOVANOS

pasieks greičiausiai Jūsų artimuosius

LIETUVOJE,

jei siūsite jas per

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.,

220 SOUTH STATE ST., TEL. WA 2 - 9354

arba

2618 WEST 63RD ST., TEL. WA 5 - 2466

Mūsų turimas ypatingai gausus pasirinkimas įvairiausių prekių ir mūsų patarimai palengvins tikrai vertingų siuntinių sudarymą.

Per mus galite užsakyti visus anksčiau skelbtus sovietų maisto produktus bei pramonės gaminius, išskyrus automobilius ir šaldytuvus.

Mes mielai priimame ir išsiunčiame siuntinius, sudarytus iš siuntėjų nuosavų daiktų bei maisto produktų.

JAU IR VĖL GALIMA UŽSAKYTI ŠALDYTUVUS

Reikalaukite naujų katalogų bei muitų sąrašų. Garantuotą siuntinių pristatymą atliekame jau virš 22 metų.

O jeigu norite aplankyti Lietuvoje savo gimnaisčius, tai mūsų skyrius, —

— GORDON TRAVEL SERVICE, INC. —

sutvarkys Jums kelionės reikalus be jokių rūpesčių.

GĖLĖS KENČIA IR DŽIAUGIASI

Mokslas padarė sensacingą atradimą, kad visa gyvybė susikalba savais signalais

Buvęs CIA tardytojas specialistas Cleve Backster, mokęs tos įstaigos agentus ir kitus įstatymų saugotojus kaip vartoti polygrafą arba melo detektorių, 1966 metų vasario mėnesį padarė netikėtą sensacingą atradimą, kuris visiškai pakeitė jo paties gyvenimą ir paskatino biologijos mokslą susidomėti gyvybe daug platesne skale. Dabar Backster vadovauja savo įsteigta Backster Research Foundation laboratorijai New Yorke.

Backsterio polygrafas parodė, kad žolės jaučia išgastį, baimę, susirūpinimą, skausmą, džiaugsmą ir pasitenkinimą. Kad kambarinė gėlė filodendronas, augdamas vazone ir padėtas virtuvėje ant lentynos tyliai sušunka, kai šeimininkė įkaitintą keptuvę suleidžia pramuštą kiaušinį. Kad lelija, laikoma verandoje kiekvieną kartą pasidaro nerami, kai šuo pro šalį prabėga. Kad šeimininkei per neat-sargumą įsipojus pirštą, ištryškęs kraujas siunčia signalus ir filodendronui, ir lelijai ir šaldytuve padėtoms žalioms daržovėms...

Keista, neįtikėtina. Tikrai. Bet skaitykite toliau.

Melo detektorius vartojamas gėlėms!

Štai ką pats Cleve Backster pasakoja apie netikėtą patyrimą 1966 m. vasario mėnesio vieną rytmetį savo laboratorijoje. Cituoją iš National Wildlife 1969 m. vasario-kovo mėn. straipsnio "Žmogus, kuris skaito slaplus gamtos signalus" (The man who reads nature's secret signals). Pranešimas yra paillustruotas polygrafo kartogramų nuotraukomis, parodančiomis kaip augalų sveržinius ar sujau-dinus polygrafo adatėlės išvedžiojami linija staiga išsilenkia į šoną arba zigzagais ima šokinėti į šalis.

"Palaistęs savo įstaigos gėles, aš pagalvojau, ar nebūtų galima išmatuoti, kaip greit vanduo pakyla augalo stiebu nuo šaknų iki lapų. Aš pasirinkau psichogalvaninį refleksą (PGR, kitais žodžiais polygrafo) indeksą, kaip galimai tinkamą priemonę drėgmės kilimo tempui matuoti. PGR elektrodus galima patogiai prijungti prie augalo lapo ir panaudojant Wheatstone prietaisą sekti polygrafo juostelėje drėgmės augalo lape daugėjimą.

Aprašęs savo prietaisą prie gėlės Draena Massangeana lapo pritaisymo techniką, Backster sakosi per minutės PGR veikimo laiką pastebėjęs drėgmės ne kilimo, bet kritimo tendenciją. Bet netikėtai jis pamatęs juostelėje adatėlės užrašų formas, panašias, kokias polygrafo juostelėje įsirašo žmogui emociniai susijaudinimai.

Vandens kilimo augale užregistruoti nepavyko, bet naujoji

patirtis buvo svarbesnė ir Backsteriui kilo mintis, bene esama panašumo tarp PGR užrašų, bandant polygrafu augalus ir žmones... Turėdamas ilgą patirtį su panašiu žmonių emocijų matavimu, jis pasiryžo tą patį metodą išbandyti su gėlėmis.

Mirštančios celės signalai gyvosioms

Kaip sukelti augalo emocijas ("jausmus"), jis vieną augalo lapą įmerkė į karštą arbatą. Nieko nesidarė.

"Po 9 minučių pertraukos aš sumaniau pasiimti degtuką ir tą lapą padeginti", — rašo Mr. Backster. Tuo pačiu sumany-mo momentu staiga PGR užrašų juostelėje pasireiškė dramatiškas pakitimas: polygrafo adatėlė pradėjo registruoti ilgus iššokimus iš normalios braižinio linijos į dešinę šoną. Kadangi tyrinėtojas nei paties augalo, nei nieko kito visiškai nebuvo palietęs, išaiškinimas galėjo būti tik vienas, tai yra kad lapas susijaudino nuo minties jį padeginti. "Šis atsitikimas, jei jis bus galimas pakartoti, iškels prielaidą, kad augalai turi kažkokią iki šiol nepatirtą pajautą", — sako pats Backster.

Toliau jis pabandė, kaip kitų gyvūnų kančios paveikia augalus, ir nupirkęs mažyčių šrimpų, kuriais paprastai gyvais maitinamos tropikinės žuvis, pradėjo juos laidyti į verdantį vandenį. Pastebėjęs, kaip polygrafo adatėlė staiga karščiuotai pašoko, jis priėjo sekančios jį patį nustebinusios išvados: "Ar gali būti, kad mirštanči gyvo padaro celė transliuoja signalus kitoms gyvoms celėms?"

Jei taip yra, jis turi patikrinti, eksperimentams panaudodamas ysiškai automatiškas priemones, nes gali būti, kad žmogaus arti buvimas paveikia ir kaip nors sąmoningai ar nesąmoningai pagadina rezultatus. Per trejus metus Backster tiek sumechanino savo laboratoriją, kad eksperimentai dabar yra atliekami žmogui ir laboratorijoje nesant, bet rezultatai pasilieka tie patys ir įsakmiai rodo, kad gyvos celės komunikuoja (susižino) su kitomis gyvomis celėmis. Tą celių nuovoką ar jautimą jis pavadino pirminiu (primary perception).

National Wildlife reporterio patyrimai

National Wildlife susidomėjęs Backsterio eksperimentais, nusiuntė savo korespondentą Dick Kirkpatrick, iš kurio pasikalbėjimo su Mr. Backsteriu dar pacituotina keletas ištraukų.

Buvę eksperimentuota su visokiausių rūšių celėmis bei pirminiais mikroskopiniais gyvūnais, k. a. amebomis, paramakumais ir kitais vienos celės organizmais, su vaisių, daržovių, pelėsių, mielių, žmogaus seilių, kraujo ir net spermatozoa celėmis — visur randant tą patį reiškinį.

Tony Ferrer yra kino artistas ir karate meistras. Jo sukti filmai turi nepaprastą pasisekimą Filipinų salose. Paveiksle matome artistą, besisukinėjantį savo namuose.

Buvę bandyta visokiais būdais ap sunkinti ir nepraleisti tų signalų net uždarant švino induose — ir tačiau komunikacija liko nepertraukta. Nustatyta, kad tie celių komunikacijos signalai nėra randami įvairiose transliacijų, kaip tai AM, FM nei bet kuriose kitose žinomųjų frekvencijų bangose.

Atrodo, kad tie signalai nel bendrai nesiderina į mūsų elektro-dinaminį spektrą. Atstumas tiems signalams atrodo neturi reikšmės. Eksperimentai parodė, kad tie signalai gali eiti šimtus mylių. Pačiam Backsteriui esant New Jersey apie 15 mylių nuo jo laboratorijų Manhatane ir pagalvojus, kad reikia grįžti į savo ofisą ir prie savo gėlių, polygrafas tą momentą užregistravo, tik nebuvo galima išaiškinti ar polygrafo ženklai rodė gėlių džiaugsmą ar nepasitenkinimą. Tik nustatyta, kad rodė ne baimę, nes augalų baimės grafos jau iširtos ir pažįstamos.

Gėlės myli tuos, kas jas myli

Esame iš daug ko girdėję, ypač iš gerų daržininkų ir sodininkų, kaip jie ar jos aiškina didelį pasisekimą auginti gražias gėles ir puikius vaisius. Jie sakosi savo augalus "myli". Štai ką Backsteris dabar daro. Jis dabar gėles ir bet kokius augalus traktuoja su dideliu atsargumu ir simpatija, kadangi jaučia jų prisirišimą ir pasitikėjimą kaip savo "ponu ir globėju". Kai reikia eksperimentams kurį augalą paerzinti ar sužaloti, tatau dabar atlieka vienas jo asistentas Bob Hanson, už tad kiekvieną kartą kai tik Hanson ateina ar pereina per kambarį, polygrafo adatėlė bereginti registruoja didelį augalų susijaudinimą ir tik jam išėjus vėl pasidaro normali. Dick Kirkpatrick nieko neperspėjęs apipūtė vieną augalą savo cigare-

tės dūmais, ir grafa bereginti išvedė zigzageliais iškraipytą adatėlės įrašą.

Kaip savo atradimus ir patyrimus aiškina pats Backsteris? Jis pats pripažįsta, kad jie kol kas tebėra neišaiškinami, kas reiškia, kad gali turėti didelės įtakos į visą mūsų galvosena, bet priduria sakydamas, kad neišaiškinama nereiškia stebuklingo, nei būtinai turi reikšti ką dvysiško. "Šiuo atveju tatau gali būti, kad esame apsibrėdę dar vieną mūsų gamtos įstatymų ekstensiją (tolimesnę tāsą), sako Backsteris.

Šiomis dienomis pasirodys ar jau pasirodė International Journal of Parapsychology 1969 metų sausio mėnesio numeryje Backsterio pirmas rimtas veikalas, pavadintas Evidence of a Primary Perception in Plant Life (Pirminės pajautos įrodymas augalų gyvenime).

J. Pr.

DAIL. JONO KELEČIAUS PARODOS BELAUKIANT

Kitą šeštadienį, kovo 15 d., Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, atidaroma mūsų visuomenės veikėjo, aktorius ir dailininko Jono Kelečiaus tapybos paroda.

Dail. J. Kelečius lankė Chicago Meno institutą, dalyvavo kolektyvinėse dailės parodose, buvo surengęs individualią parodą Čiurlionio galerijoje. Šį kartą meno bičiuliams bus įdomu pamatyti jo vėliausius kūrinis, kurių bus išstatyta apie 35 darbai. Dail. Kelečius yra kuklus, nuoširdus menininkas, padaręs jau nemažą įnašą mūsų kultūriniam gyvenime.

BIZNIERIAI KURIE GARSINASI "NAUJIENOSE" — TURIGERIAUSIA PASISEKIMA BIZNYJE

VL. BAKŪNAS

SAVI IR SVETIMI - IŠ ARTI IR TOLI

Su čekagiškiu Jurgiu Kodžiu - "aplink pasaulį"

"Širdys tų, kurie pirmi savo braškančius laivus patikėjo negailestingiems vandenynams — tikriausiai buvo sutvirtintos ažuolu ir trigubu žalvariu" — taip yra pasakęs senovės romėnų poetas Horacijus (Quintus Horatius Flaccus) dar prieš Kristaus gimimą, kai laivininkystė ir jūrininkystė, lyginant su dabartimi, buvo beveik panaši (vystymosi stadijos atžvilgiu) su mūsų dienų erdvėlaiviais, neseniai pasiekusiais net mėnulį...

Pamėgdžiojant Horacijų — lietuvių jūriniame gyvenime, būtų galima pasakyti, kad... "lietuvių, kurie save patiki braškančiams laivams ir negailestingiems vandenynams, širdys, tikrai tur būt sutvirtintos ažuolu ir trigubu žalvariu...". Nesgi jūrininkystė, ir šiandien — arti dviejų tūkstančių metų nuo Horacijaus mirties — tebėra profesija tokių vyrų, kurie bet kada ir bet kur, beribiuose vandenynuose, pasiryžę stoti "akis — akin" — prieš (labai dažnai) apgaulingą ir rūsų Neptūną... Tokių, Horacijaus "receptu" sutvirtintomis širdimis lietuvių, labai nedaug turėjome nepriklausomoje Lietuvoje, labai retai jų užtikiname ir čia, Amerikoje.

Apie vieną tokių, kaip sakiau — retą lietuvių jūrininkystės profesijoje, noriu vėl prisiminti kaip tik dabar, kai jis baigia kelionę aplink pasaulį: tai čekagiškis Jurgis Kodis.

Jį atsitiktinai pažinau Willingtono uoste, Pacifiko krančė, praėjusių metų rugpjūčio mėn. (žiūr. pr. m. "Naujienu" Nr. 186). Kaip tada rašiau — pirmą kartą gyvenime susitikę, išsiskyrimo lyg būtime buvę labai seni pažįstami ar net geri draugai.

Jurgis Kodis tada pažadėjo palaikyti kontaktą — parašyti bent porą žodžių, kai nutols nuo Amerikos krančių ir atsidurs svetimuose kraštuose. Tikro jūrininko žodis — kaip įstatymas: pasakyta - padaryta. Po poros mėnesių nuo mūsų išsiskyrimo, vieną vidunaktį, atsiliepiu į telefono skambutį: nugi kas? — Jurgis skambina vėl iš to paties Willingtono uosto, tik iš kito laivo. Anksčiau buvęs laive S.S. "Pacific Trader" įguloje, dabar perėjo į S.S. "President Taylor", kuris po poros dienų turėjo išplaukti į San Francisco ir iš ten pradėti kelionę aplink pasaulį. Telefonu kalbėjome gana ilgai ir abu apgalstavome, kad ir mano skirtingos darbo valandos ir skubus laivo išplaukimas mums neduoda progos asmeniškai vėl susitikti. Bet... Jurgis pakartojo savo pirmą kartą padarę — bent trumpai parašyti, kur bebūtų...

Nežinau, kada Jurgis savo nauju laivu S. S. "President Taylor" išplaukė iš San Francisco, iš kur, kaip jis telefonu sakė, kelionė aplink pasaulį prasidės ir baigsis, bet jau sausio mėn. bėgyje pradėjau gauti, kad

ir trumpus ženklus kur jis yra...

Pirmasis jo sustojimas buvo Naha uoste, Ryukyu salyno grupėje, iš kur jis, tarpe kita ko, rašo: "...čia yra mūsų pirmasis stabtelėjimas. Sunku palyginti šią vietovę su ta, kurią aš pirmą kartą mačiau 1946 m. Šiuo metų laiku čia oras nėra pats geriausias, ir dėl to nėra progos pasidairyti, kad galėtum susidaryti vaizdą kokią pažangą yra padaręs pats miestas, ypačiai užmiestis..."

Bet jau sekantiame "stabtelėjime" — Hong Kong, Jurgis rašo labai trumpai "...sveikinimai iš Hong Kongo. Čia yra daug ko pamatyti ir daug ką daryti..."

Iš Saigono, stambiausio Pietų Vietnamo uosto, rašo: "...atvykome be incidento; čia uoste labai mažai karo žymių — išskyrus visur aplink mažą kariuomenę..." Tai — iš Saigono.

Singapore: "...linkėjimai visiems iš Singapūro..."

Ceylon, Colombo: "...vis dar tebesukame aplink pasaulį. Esu nustebintas, kai tokiam mažame uoste mačiau net 4 didelius rusų prekinis laivus..."

Bombay, India: "...puikus miestas, bet tikrai liūdna — kai matai tūkstančius to miesto gyventojų naktį miegančius gatvėse..."

Cochin, India: "...nieko ypatingo čia nėra. Sekantis mūsų laivo sustojimas — New York".

Visuose atvirukuose Jurgis nepraleido progos pridurti: "...linkėjimai visiems, visiems..."

Manau, kad Jurgis Kodis (tikriausiai — jo S.S. "President Taylor") iš New Yorko, kur atplaukia iš Indijos, vairą pasuks į Panamos kanalą ir gal stabtels vėl Willingtono uoste; bet tikriausiai sustos San Francisco. Nepraileisiu progos ir ten nuvykti, su Jurgiu susitikti, pasikalbėti apie jo globalinę kelionę ir išpūdziais pasidalinti su "Naujienu" skaitytojais.

Kalbant apie Jurgį Kodį, man prisiminė kitas retas lietuvis jūrininkas — Kostas Burbulis, su kuriuo beveik apie 30 metų palaikiau tolimus ryšius, kai jis plaukiojo įvairių valstybių laivais. Nepriklausomos Lietuvos laikais jis, kaip valstybės stipendininkas, Belgijoje išėjo aukštusius jūrininkystės mokslus, įgydamas kapitono patentą. Čia, kaip tremtinis atvykęs Amerikon, taip pat ėmėsi jūrininko profesijos, nežiūrind, kad turėjo pradėti nuo pat pradžių — eilinio jūrininko darbo. Bet ir jo širdis, tur būt, kaip ir Jurgio Kodžio — buvo lietuviško ažuolo ir dėl to Kostas Burbulis, gavęs pilietybę, įsikopė iki kapitono padėjėjo laipsnio. Paskiausia žinutė nuo jo (irgi kaip nuo Jurgio Kodžio) — atvirukas su linkėjimais iš kažkurio Pietų Amerikos uosto. Tai buvo, be rods, prieš porą ar daugiau me-

tų. Tada Kostas buvo trečiuoju kapitono padėjėju dideliame Amerikos keleiviniame laive "Argentina", kuris vežiodavo turistus į Pietų Ameriką. Nuo to laiko — nei "šnipšt" — Kostas Burbulis kažkur dingo... Nejaugi įvyko kas netikėto?

Jei kas žino apie jį daugiau iš arčiau — būsiu dėkingas, jei man parašytų bent porą eilučių.

Kalbant apie jūrininkus, iš senų laikų, sakoma, kad burlaivių amžiuje mediniuose laivuose buvo geležiniai vyrai... Dabar tą posakį būtų galima išversti antraip — ažuoliniai vyrai geležiniuose laivuose... Kaip ten bebūtų, šia proga man peršasi noras pavaizduoti anuos geležinius vyrus, kai jų likimas priklausė ne tik nuo braškančio medinio laivo, bet ir nuo vėjo... kuris neretai į skudurus paversdavo plačias ir kietas bures. Kokie vyrai tada būdavo anų laivų įgulse, trespredžia pats skaitytojas. Štai pavyzdys.

Amerikos burinis laivas "U. S. S. Constitution" 1779 m. rugpjūčio (August) mėn. 23 d. išplaukė jūron su 475 vyrų įgula (karininkai ir jūreiviai). Laivas, išplaukiant, buvo aprūpintas su 74,000 patrankų šoviniais, 11,500 svarų juodo parako, 48,600 galionų šviečio geriamo vandens ir 79,400 galionų romo. Tų pat metų spalio (October) mėn. 6 d. "U. S. S. Constitution" užsuko į Jamaiką, kur savo atsargas papildė miltais ir 68,300 galionais romo. Tris savaites vėliau, tas laivas Azorų salose atsargas papildė jautienos mėsa ir 64,300 galionais vyno. Lapkričio 18 d. įgula turėjo tikrą "pikniką": "U. S. S. Constitution" jūroje suėmė 12 anglų prekinis laivų, kurių maisto atsargoje buvo dideli kiekiai romo. Perkrovę romą į "U. S. S. Constitution" — visus 12 anglų laivus nuskandino, išgręždami skyles jų dugnuose... Bet — "Constitution" įgula vis tiek dar buvo ištroškusi: išekvoję visus šovinius ir paraką "U. S. S. Constitution" beveik "beginklis" laivas išplaukė į Firth of Clyde (Anglijoje); tą pačią naktį jo įgula užėmė degtinės (whiskey) bravorą, "ragavo" jo gaminius, kas liko — 40,000 (keturiasdešimt tūkstančių) galionų perkėlė į laivą ir išplaukė atgal Amerikon.

"U. S. S. Constitution" grįžo į Bostoną 1780 m. vasario mėn. 20 d.: be šovinių, be parako, be vyno, romo ar whiskey, bet su

Skulptorius Petras Aleksa "Tąsa"

nepalieštu 48,600 galionų geriamo vandens (kurį jie buvo išsi-vežę iš Bostono) atsarga. Vanduo jau buvo apgedęs...

Ar dar kas abejotų, kad mediniuose laivuose buvo geležiniai vyrai...

GERIAUSIA IR VERTINGIAUSIA DOVANA LIETUVAI YRA DOVANŲ PAŽYMĖJIMAI

(J. V. DOLERINIAI PAŽYMĖJIMAI)

Su jais jūsų giminės gali pasirinkti KĄ nori, KADA nori ir kas jiems geriau apsimoka, tai jūsų giminės gali patvirtinti. Jau daug tūkstančių žmonių yra užsakę DOVANŲ PAŽYMĖJIMUS savo giminėms per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

ir yra gavę pilnus padėkos ir dėkaus laiskus.

JOKIŲ MOKESČIŲ už savo patarnavimus nėmame, nes gauname nuosimėmus. Jeigu dar ne-
užsakėte DOVANŲ PAŽYMĖJIMŲ, pareikalaukite mūsų nemokamo katalogo su visomis informacijomis ir UŽSAKYKITE DADAR PER

INTERTRADE EXPRESS CORP.

**125 EAST 23rd STREET
NEW YORK, N. Y. 10010**

Prašykite mūsų nemokamo Katalogo.

Svarbu šaldytuvai

Mes priimame užsakymus greitai pristatymui šaldytuvų jūsų giminėms. Turime 9 modelių, nuo 85 iki 240 litrų talpos. Kaina nuo \$111,11 iki \$236,33. Klauskite mūsų nemokamą informaciją.

Ilgamečio BALFO pirmininko, prelato J. B. Končiaus knyga

ATSIMINIMAI IŠ BALFO VEIKLOS

404 dideli puslapiai, daug nuotraukų.
Kieti viršeliai \$4.00, minkšti — \$3.00.

Įdomi knyga kiekvienam lietuviui, ypač tremtinui. Geriausia dovana globėjui, siuntusiam siuntinius į Vokietiją ir kitas tremties vietas. Knygą pasiųsime adresatui, jei pasiūsite čekį arba Money Orderį tokiu adresu:

NAUJIENOS,
1739 So. Halsted Street, Chicago, Illinois 60608

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

FILMŲ PASAULY

AGONIJA IR EKSTAZĖ

Pagal Irving Stone novelę filmas "Agonija ir ekstazė" pavaizduoja popiežiaus Juliaus II ir Michelangelo audringus pergyvenimus. Geras istorinis filmas, suktas Romoje, maždaug panašioje aplinkoje, kokia buvo prieš 400 metų ir duoda apiktą vaizdą sutrumpinta forma. Kas skaitė Condivi ar Vasari, kuris buvo Michelangelo biografas, daug ko filme pasiges.

Popiežiaus Juliaus II rolę vaidina Rex Harrison, o Michelangelo — Charlton Heston. Abu geri aktoriai, gera režisūra ir puikus scenovaizdis.

Praėjusį sekmadienį per televizijos 7 kanalą daug kas turėjo progos šį filmą pamatyti.

Michelangelo popiežiaus kviečiamas dekoruoti Sikstinos koplyčią Vatikane, atsisako, teigdamas, kad jis esąs skulptorius, bet ne tapytojas. Popiežius užsispiria ir savo rūščiu būdu priverčia paveikdamas dailininką. Bet Michelangelo atsiduria nuolatiniame konflikte su šykštuoliu Julium II. Popiežius siūlo jam 5, 6 tūkstančius dukatų, o šis prašo bent 10,000 dukatų. Popiežius ir temą koplyčios dekoravimui pasiūlo, būtent 12 apaštalių. Dailininkas be žinios išvyksta į Cararą marmuro laužyklon; ten paruošia marmurą savo skulptūrai. Popiežiaus raiteliai jį suranda ir atveda pas popiežių surakintą. Dailininkas jau turi paruošęs planus ir piešinius, kuriuos iškloja popiežiui ant žemės. Popiežius apibara jį, bet pamatęs Testamento kartūnus tiek susidomi jais, kad nekreipia dėmesio į bešaudančius karijus, kai juos priešas užpuola netoli Romos. Iš karo lauko popiežius ant žirgo grįžta sužeistas. Bet piktai ragina dailininką greičiau baigti koplyčios darbą. Besiginčijant dėl pinigų, pop. kerta jam per veidą. Dailininkas bučiuoja jam ranką, nors kuklus, nusizėminęs, bet kur reikia ir savo protestą parodo, pvz. prieš kritiką dėl nuogų šventųjų aštriai atsikerta, sakdamas, kad Dievas žmones taip sutvėręs ir, jis, kaip Florencijos krikščionis, pildas Testamento įsakymus. Popiežius nusileidžia ir ragina tęsti darbą. Bedirbdamas naktį ant nugaros gulėdamas ant pastolių išvargsta ir apalpsta. Nuo pastolių lipdamas nukrinta ir susitrenkia. Popiežius atsiunčia gydytojus, kurie su skalpeliais bando Michelangelui kraują nuleisti. Popiežiaus sesuo išvaro lauk kraujalaidžius. Popiežius, sužinojęs kas atsitiko, sako, kad jo gyslose kraujo nėra, yra tiktai dažai... Julius II supykęs

pavaro dailininką su pilnu atlyginimu, pasikviesdamas jauną Rafaelį pabaigti Sikstinos dekoracijoms, kurių Michelangelas nespėjo užbaigti. Rafaelis, pamatęs Michelangelo kūrybą, pasakė: Maestro, aš negaliu to padaryti. Pats pabaik. Taip pat ir Michelangelas atsisako. Popiežius atsiduria bėdoje, nes jam nėra kitos išeities, kaip atsiprašyti Michelangelo ir sumokėti už darbą pinigus. Pats popiežius užlipa ant pastolių iki pat koplyčios lubų, kur centre nupieštas "Pasaulio sutvėrimo" didingas vaizdas. Popiežius susižavėjęs dailininko kūryba, sako: Tu didis menininkas, o aš tik popiežius. Tu esi geras kunigas. Aš atsiprašau tave užgavęs. Popiežius Julius II apalpsta ant pastolių. Dailininkas paėmė jį ir apkabina, kaip draugą, nes per 4 metus kartu dirbo, barėsi ir kartu pavargo. Kai popiežius, gulėdamas lovoje išgirdo vienuolius ir kardinolus, kurie manydami, kad popiežius jau miręs, giedojo liūdnas giesmes ir tarėsi koks bus naujas popiežius, tai atsikėlęs iš lovos juos visus išvijo laukan.

Per koplyčios iškilmingą atidarymą popiežius prie altoriaus pajuto širdies smūgį. Jo mitra ant galvos pasidarė per sunki, o Michelangelo užsisvajojęs minioje stovėjo rankas ant pilioriaus uždėjęs, kaip eilinis žmogelis. Rodos, jis nei nejučia ta kulminacinio momento, kas bažnyčioje vyksta.

Michelangelo gimė 1475 m. Mirė sulaukęs 96 metų amžiaus.

RYTOJ ATIDAROMA DAIL. PROF. ADOMO VARNO ŠARŽŲ PARODA

Rytoj 4 — 7 v. v. Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, 4012 Archer Ave., atidaroma dail. prof. Adomo Varno garbiųjų šaržų ir karikatūrų paroda.

Dail. Varnas yra sukūręs kelis šimtus karikatūrų iš visuomeninio gyvenimo apraiškų, jų tarpe "Ant politikos laktų". Šių metų pradžioje dailininkas sulaukė garbingo amžiaus — 90 metų. Savo gyvenime yra nutapęs arti pusantro tūkstančio paveiklų, daug portretų ir šiaip dalyvavo visuomeninėje veikloje.

MARGUČIŲ MARGINIMAS

Kovo 22 d. Balzeko muziejuje prasidės Velykinių margučių marginimo pamokos, nuo 1:00 iki 3:00 v. popiet. Pamokų vedėjos p. p. Uršulė Astrienė ir Helen Pius. Išdekoruoti margučiai bus parodai išstatyti iki balandžio 13 d.

Prof. Adomas Varnas prie molberto

TRUMPAI IŠ MENO ISTORIJS

ISLAMO MENAS

(Tęsinys)

622 m. pranašas Mohametas įkūrė Islamo tikyba, atskirdamas arabų kultis nuo Romos katalikų tikėjimo.

Islamo menas, ypač architektūra, išsivysto į naują arabišką stilių su kai kuriais Bizantijos meno adeptais VII amžiaus pradžioje skelbdamas triumfališką pergalę ligi šiol egzistavusiam Bizantijos menui. VII amžiuje arabai persų privertė priimti Islamo tikyba. Mohameto sekėjai buvo karšti fanatikai ir karingi. Persai buvo maišyta tauta, bet skyrėsi nuo arabų, nes jie yra arijai kaip ir mes, o arabai semitai.

Egiptas buvo Romos imperijos provincija, bet 638 m. mohametonai užkariavo ir jį valdė gubernatoriai, kuriuos skyrė didieji kalifai iš Damasko ar iš Bagdado, kol visa eilė kitų maištingų valdovų nuvertė kalifų režimą. Auksinis amžius prasidėjo 1250 m. ir tęsėsi iki 1516 m. Ties valdovai buvo totorių vergai, pasamdyti kalifų, kurie betarnaudami per 300 metų pasidarė nepriklausomi nuo musulmonų viešpatavimo Egipte. Tai buvo intrigu ir žmogžudysčių amžius. Mamelūkai buvo dar barbarai ir negailestingi žudikai. Labai retai kuris meliukas valdė ilgiau, kaip porą metų ir retas kuris mirė natūralia mirtimi. Betgi tais laikais menas su stebėtinu gyvumu rodė retą, rafinuotą skonį.

1) Romėninio stiliaus narviūra

Arabų menas pasižymi dideliu kruopštumu, geometrinių formų turtinumu ir spalvingumu. Ypač persai yra garsūs savo kilimais, gobelenais ir kaurais. Arabai nebuvo geri konstruktoriai, bet sumanūs dekoratoriai, ornamentų stiliuzuotojai, tekstūros kombinatoriai. Yra pasitaikę graikų bei romaninės ornamentūros elementų arabiškoje kūryboje. Bet pirmieji arabų architektūros paminklai nėra svarbūs pastatai. Pirmieji arabų trobesiai pa-

sirodė Jeruzalėje ir Damaske. Iš pradžių jie nesiskyrė nuo sirijinės konstrukcijos. Net kai kurie mecečių maldos bokštai — minaretas — taip pat sirijinis. Tik tai dviem amžiam pralinkus po Mohameto mirties, arabų architektūra sparčiai plinta. Pasireiškia Mesopotamijoje, Mažojoje Azijoje ir nepriklausomose nuo Bagdado valstybėse: Egipte, Afrikoje, Tuni-se ir kt. Iš skolintų romaninių, sirijinių bazilikų elementų, arabų architektūra darosi nepaprastai gryna ir impozantiška. Kordobos didžiojoje mečetėje visa architektūros santvarka labai sudėtinga. Kordobos mečetės lubos turi narviūrų skliautus, kaip ir gotikos architektūra turi 4 ir 6 narviūrų skliautus. Arabų arkados nevykusios, paremtos ant ne visai logiškos proporcijos kolonų. Senoji Persijos architektūra ne visai aiškiai žinoma. Žinoma tik iš to, kas yra išlikę iš Persopolio griūvėsių. Dėl geografinės padėties ir tradicinės vienybės stokos, Islamo menas svyravo tarp daugelio stilių, pakrypdamas į vietines tradicijas. Pradžioje mohametonai užkariavę neturėjo savo meno. Pasisavino iš persų, kas buvo atsiekta Cyrus'o laikais, kai jie užkariavo senesnę civilizacijos žmones. Pasiėmė sau, kas po ranka pasitaikė. Kitas mohametonų žygis buvo Konstanopolio paėmimas. Šv. Sofijos bažnyčią jie pavertė mečete, preremontavo: padarė nišą, pristatė minaretų, uždažė puikiausias mozaikas, figūras. Mohametonų menas pasidarė griežtai individualus dalykas. Kairo mieste menas savaime tampa rafinuočiausia ir gryniausia arabiška forma.

Mohametonų tikybos Koranas, "biblija", griežtai draudė bet kokią žmogaus reprezentaciją mene, dėl to menininkai buvo saugomi, kad jokios figūros tikybiniame mene nebūtų. Tokiu būdu jų menininkai turėjo ieškoti tikrai dekoratyvinių elementų savo motyvams — gėlėse arba ornamentuotuose deriniuose. Koranas puritoniškai pasmerkė visokią laisvę arba neklusnumą prieš tikybos nuostatus.

(Bus daugiau)

(Daugiau meno žinių 6 psl.)

— Mokyti matematikos, tai reiškia mokyti tiesos.

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, MARCH 8, 1969